

**DOKUMA USTASI SELAHATTİN KAÇANOĞLU'NUN BULDAN DOKUMACILIĞINA
KATKILARI*****THE CONTRIBUTIONS OF WEAVING MASTER SELAHATTİN KAÇANOĞLU TO BULDAN
WEAVING** **Lütfiye Gül Gündüz****, **Naime Didem Öz*******Öz**

Denizli'nin Buldan ilçesi, dokumacılık tarihi açısından öne çıkan, kültürel zenginliğini koruyan bir merkezdir ve dokumacılık burada usta-çırak ilişkisiyle nesilden nesile aktarılmaktadır. Bu çalışmada, Buldan'da aktif olarak sürdürülen el dokumacılığı geleneği, bu geleneğin korunması ve Buldan'da yaşayan geleneksel dokuma ustası Selahattin Kaçanoğlu'nun dokumacılığa katkıları incelenmektedir. Kaçanoğlu, dokuma bilgisi ve geleneksel bilgi aktarımıyla dokumacılıkta Anadolu'daki en yetkin isimlerdendir. Kaçanoğlu'nun Buldan dokumacılığına katkıları; el dokuması kumaşların dokunduğu tezgâh yapısı, desen geliştirme ve iplik yapısına göre desenlendirme yöntemleri, armürlü dokuma örnekleri, desenlendirme özelinde tahar planlaması, dört çerçeveli tezgâhlarda yapmış olduğu el dokuması ürünleri geleneksel Buldan dokumacılığı kapsamında anlatılmıştır. Kültürel mirasın korunması için atılan her adım değerlidir; ancak tüm teknik imkânlarla rağmen geleneksel yöntemleri sürdüren bilinçli usta ve zanaatkarlar, mirasın geleceğe taşınmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu ustalardan biri olan "Yaşayan İnsan Hazinesi" ödülüne sahip Kaçanoğlu'na ait bilgilerin ve kendine has tekniklerin yazılı hale getirilmesi de bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Selahattin Kaçanoğlu, Buldan Dokumacılığı, Armürlü Dokuma.

Abstract

Located in Denizli, Buldan is renowned for its longstanding weaving tradition and cultural richness, with weaving practices passed down through the master-apprentice system. This paper examines the ongoing hand weaving tradition in Buldan, strategies for its preservation, and the contributions of Selahattin Kaçanoğlu, a traditional weaving master residing there. Kaçanoğlu stands out as one of Anatolia's most accomplished weaving experts, known for his extensive knowledge and commitment to teaching traditional skills. His contributions include loom structures used for handwoven textiles, pattern design methods based on yarn structure, damask weaving examples, warp planning specific to patterns, and handwoven products made on four-shaft looms. Although modern technology offers many possibilities, preserving cultural heritage relies significantly on the dedication of masters and artisans who uphold traditional methods. This study is important in that it documents the knowledge and distinctive techniques of Kaçanoğlu, who holds the "Living Human Treasure" title.

Keywords: Selahattin Kaçanoğlu, Buldan Weaving, Dobby Weaving.

Araştırma Makalesi / Research Article

Başvuru tarihi / Received: 25 Mart 2025- Kabul tarihi / Accepted: 2 Haziran 2025

*Bu makale; Doç. Naime Didem ÖZ danışmanlığında, Lütfiye Gül GÜNDÜZ tarafından hazırlanan "Denizli Geleneksel Kumaş Dokuma Ustası Selahattin Kaçanoğlu ve Çalışmaları" (2024) isimli Sanatta Yeterlik Tezinden üretilmiştir.

**Öğr. Gör., T.C. İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu, Tasarım Programları, lgulgunduz@gmail.com, İstanbul/Türkiye.

*** Prof., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Halı-Kilim ve Geleneksel Kumaş Desenleri Anasanat Dalı, naime.didem.oz@msgsu.edu.tr, İstanbul/Türkiye.

1. Giriş

Geleneksel el sanatları, sadece faydacı ürünlerin yapımındaki emek becerilerini değil, aynı zamanda halk bilgeliğini, dünyanın yapısı, faydaları ve güzellikleri hakkındaki fikirleri de taşıyan halk kültürünün önemli bir parçasıdır. El sanatı ürünleri uzun bir geleneğin sonucu olarak edinilen sanatsal incelik ve yüksek zanaatkarlıkla karakterize edilerek, geleneksel ve sanatsal tekniklerin istikrarını temsil eder (Fıçıcıoğlu, 2021:209).

Geleneksel dokuma süreci doğumla başlayan ve ölümle sona eren bir yaşam metaforu olarak yorumlanır. Dokuma kumaş üretimi, geleneksel kültürde insan yaşamı ve yazgısı ile özdeşleştirilen bir anlam taşır. Bu çerçevede, insanın dünyaya kundakla gelmesi ve kefenle uğurlanması, kumaşla kurulan simgesel ilişkinin bir parçasıdır (Yıldız, 2022:256).

Dokumacılığın yüzyıllardır süren gelişim tarihine bakıldığında, zaman içinde nasıl değişime uğradığı ve giderek daha karmaşık bir hal aldığı açıkça görülmektedir. Yeni dokuma teknikleri, dokumacıların daha karmaşık doku ve desenlere sahip kumaşlar yaratmasına olanak sağlamıştır. Sonuç olarak dokumacılık, vücudu yalıtım için giysi üretmenin basit bir yolu olmaktan çıkıp değerli bir zanaat haline gelmiştir (Belge, 2018).

Dokumacılığın tarihine dair bir diğer ilginç özellik ise kumaşın iklimsel, bölgesel ve sosyoekonomik faktörlerden etkilenmiş olmasıdır. Bu faktörler dokuların gelişmesine ve değişimlerine katkıda bulunmuştur. Birçok kültürde dokumacılık ulusal kültürün temeli haline gelmiş ve kumaşlar karakteristik ulusal bir stil kazanmıştır (Kaya, 2020:204).

Mekanik dokuma tezgâhının icadı, kumaş üretim sürecini daha verimli hâle getirmiş ve dokuma sanayisinin gelişiminde otomasyonun önünü açmıştır. 18. yüzyılda dokuma tezgâhlarına motorların eklenmesi, dokuma hızını önemli ölçüde artırarak üretim kapasitesini genişletmiş ve dokumacıların verimliliğine büyük katkı sağlamıştır. Bu gelişmelerle birlikte dokuma fabrikaları ve üretim tesisleri kurulmuş, böylece evlerde üretilen kumaşların yerini daha ucuz ve daha çeşitli hazır kumaşlar almaya başlamıştır. El dokumacılığı ise bu dönemin ardından giderek yerini mekanik üretim sistemlerine bırakmıştır. 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, sanayileşme ve yaşam tarzındaki köklü değişimler sonucunda geleneksel dokumacılık eski önemini kaybetmiş ve zamanla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır (Belge, 2018).

Dokumacılıktaki bu köklü değişimlerden sonra yüzyıllar boyunca nesilden nesile aktarılmış bu zanaat ancak gelenekleri koruyan ve tekdüzelığe karşı çıkan ustalar sayesinde unutulmaktan korunmuş canlanarak artık sanat olarak yeni bir ses kazanmıştır.

Bu çalışmada kültürel mirasın korunmasına yönelik atılan her adım içinde tüm teknik imkânlara sahip olmasına rağmen geleneksel üretim tekniklerini devam ettiren kültürel bilinç sahibi usta ve zanaatçıların rolü ve mirasın taşınması sürecine katkıları “Selahattin Kaçanoğlu” özelinde ele alınmaktadır.

2. Kültürel Miras Unsuru Olarak Buldan Dokumacılığı

Buldan’da dokumacılık, kentin tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Tripolis Antik Kenti’nde yürütülen arkeolojik çalışmalar, Buldan’da dokuma faaliyetlerinin Roma Dönemi’ne kadar uzandığını ortaya koymaktadır. Coğrafi konumuyla Anadolu’yu Mezopotamya’ya bağlayan Büyük Kral Yolu üzerinde yer alan Buldan, tarih boyunca önemli bir ticaret ve üretim merkezi olmuştur (Başgelen, 1999). Anadolu Selçuklu Devleti’nden günümüze kadar dokumacılık bu bölgede halkın en temel geçim kaynaklarından biri olmayı sürdürmüştür (Önlü, 2010:47-60).

19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nun sanayileşme sürecine girmesiyle birlikte Buldan dokumacılığı, önemli bir dönüşüm sürecine girmiştir. Geleneksel el tezgâhları, yerini aşamalı olarak yarı otomatik ve tam otomatik tezgâhlara bırakmış; bu durum dokuma üretiminde nicel ve nitel değişimlere yol açmıştır. 20. yüzyılın başlarında makineleşme ve seri üretim anlayışının yaygınlaşmasıyla birlikte, geleneksel el dokumaları büyük ölçüde fabrikasyon ürünlerle ikame edilmiştir (Özdemir, 2021:34-47).

Buna karşın, doğal pamuk iplikleri ve geleneksel tekniklerle üretilen “Buldan Bükülü Bezi” gibi yerel dokuma türleri varlıklarını korumayı başarmıştır. Ancak aynı dönemde, el tezgâhlarının sayısında kayda değer bir azalma yaşanmış ve dokumaların kalitesinde gözle görülür değişiklikler meydana gelmiştir (Quataert, 1993).

20. yüzyıl’da ticaret yollarının genişlemesi ve sanayileşme ile birlikte Buldan dokumacılığı hem yerel hem de uluslararası pazarlarda önemli bir yer edinmiştir. Bu dönemde, doğal boyalar ve el tezgâhlarının kullanımıyla üretilen dokumalar estetik ve fonksiyonel özellikleriyle dikkat çekmiştir (Kahraman, 2015:45-60; Demir, 2018:88-102). Özellikle bürümcük

gibi dokuma türleri, geleneksel tekniklerin modern üretim yöntemleriyle harmanlanması sonucunda ticari değerini korumuş ve gelişmiştir (Yılmaz, 2020:120-135).

Buldan ilçesinin ekonomisi, yüzyıllardır aile ve atölye tipi dokumacılığa dayanmaktadır (Yüksel, 2005). Buldan Ticaret Odası'nın önderliğinde gerçekleştirilen ve Güney Ege Kalkınma Ajansı Doğrudan Faaliyet Destek Programı kapsamında "Nt Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri" şirketinin hazırlamış olduğu "Buldan Tekstil Sanayii'nin Gelişimi ve Envanter Araştırması, 2015" raporuna göre "Buldan el dokumacılığının geleneksel özelliklerinden olan ev-atölye birlikteliğinden doğan üretim kültürü, Orta Çağ zanaat üretimini andırır biçimde günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Dokuma tezgâhı, genellikle avlunun bir köşesine veya evle bitişik bir ek uzantıya yerleştirilmiştir" (Buldan Tekstil Sanayii'nin Gelişimi ve Envanter Araştırması, 2015:19). Ev-atölye-aile iç içeliğinin olduğu bu manevi yapı, el dokumacılığının nesilden nesile aktarılmasında büyük katkı sağlamıştır. Son yıllarda ev-atölye yapısı kaybolmaya yüz tutmuştur ve dokuma tezgâhları ev dışı atölyelerde konumlandırılarak dokuma üretimlerine devam edilmektedir.

İlçede halen motorlu ve el tezgâhlarında dokumacılık faaliyetleri sürdürülmekte olup özellikle doğal boyalarla renklendirilen kumaşlar büyük ilgi görmektedir (Yılmaz, 2006:261-273). Buldan'ın bu tarihsel gelişimi hem geleneksel zanaatların korunmasına hem de modern üretim tekniklerinin benimsenmesine olanak sağlamıştır. Bu sayede Buldan dokumacılığı, tarih boyunca gösterdiği uyum sağlama ve yeniliklere açık olma gibi özellikleri ile öne çıkarak yerel üretim yapan şehirlere örnek olmuştur. Buldan'ın dokuma sektörü, geleneksel zanaatların korunması ve modern üretim tekniklerine uyum sağlanması bağlamından dikkate değer bir model sunmaktadır. Hem geleneksel el dokuma mirasını yaşatma yönündeki çabalar hem de teknolojik yeniliklere entegre olma becerisi, Buldan'ın bu alandaki sürekliliğini ve gelişimini sağlayan temel faktörler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, Buldan'ın kültürel mirasını koruma ve dünya çapında tanıtma amacıyla gerçekleştirilen projeler büyük önem arz etmektedir. Özellikle Güney Ege Kalkınma Ajansı ve Orta Anadolu Ticaret ve Sanayi İşletmesi T.A.Ş. sponsorluğunda, Buldan Ticaret ve Sanayi Odası desteğiyle hayata geçirilen "Truth of the Loom" (Dokuma Tezgâhının Öyküsü) başlıklı belgesel film ve kitap çalışması, bu yöndeki kayda değer girişimlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Luca Babini tarafından yönetilen bu proje, Buldan dokumacılığının uluslararası

alandan tanıtılmasına katkıda bulunmuş, aynı zamanda kültürel mirasın korunması konusunda farkındalık yaratmıştır. Proje, 2013 yılında “Worth Global Style Network (WGSN) Global Fashion Awards” kapsamında düzenlenen yarışmada “Sürdürülebilir Tasarım Ekibi” kategorisinde finale kalarak ikincilik ödülüne layık görülmüş ve böylece Buldan dokuma geleneği küresel platformda önemli bir başarı elde etmiştir.

Bunun yanı sıra, Buldan dokuma geleneğini yaşatmak ve geniş kitlelere tanıtmak amacıyla her yıl düzenlenen Buldan Dokuma, Kültür ve El Sanatları Festivali, yerel üreticilerin ve el sanatları ustalarının buluştuğu önemli bir etkinlik olarak öne çıkmaktadır. Festival kapsamında gerçekleştirilen yarışmalarda, el dokumacılığı ve Suzeni işi gibi geleneksel teknikler büyük ilgi görmektedir. 2024 yılı festivali kapsamında düzenlenen yarışmada, Tripolis Antik Kenti’nin renklerinden esinlenilerek hazırlanan dokuma çalışmasının birincilik ödülüne layık görülmesi, Buldan’ın zengin tarihine olan bağlılığını ve yenilikçi yaklaşımını bir kez daha gözler önüne sermiştir. Bu tür etkinlikler hem geleneksel el sanatlarının yaşatılmasına hem de modern toplumda bu zanaatların sürdürülebilirliğine yönelik önemli katkılar sağlamaktadır.

Kültürel mirasın korunmasına yönelik atılan her adım değerli olmakla birlikte tüm teknik imkanlara sahip olmasına rağmen geleneksel üretim tekniklerinden vazgeçmeyen kültürel bilinç sahibi usta ve zanaatkarların varlığı ile bu kişilerin rolü mirasın taşınması adına çok büyük role sahiptir.

3. Selahattin Kaçanoğlu’nun Dokuma Çalışmaları

Selahattin Kaçanoğlu, dokumacılığın önemli merkezlerinden biri olan Buldan’da doğmuş ve büyümüş önemli dokuma ustalarından biridir. Bu kültürel mirasın içinde doğup büyüyen Kaçanoğlu, küçük yaşlardan itibaren dokumacılık ile iç içe olmuştur. Babası, dokuma konusunda oldukça yetkin bir kişi olup oğluna bu zanaatın inceliklerini öğretmiştir. Babasının yanında geleneksel dokuma tekniklerini, iplik eğirmeyi ve farklı hammaddedeki iplikleri birlikte bükme yöntemlerini öğrenen Kaçanoğlu, annesi ile büyükannesinden de kök boya ve desen tekniklerini öğrenmiştir (Gündüz, 2024:43-44).

Kaçanoğlu, Buldan’da kullanılan geleneksel dokuma tezgâhlarının tasarım ve üretiminde yenilikçi bir bakış açısı benimsemektedir. Geleneksel iki çerçeveli ve ayakta kullanılan tezgâhlar

yerine, dört çerçeveli ve oturmali yapıda tezgâhlar tasarlayarak hem ergonomiyi hem de desen çeşitliliğini artırmaktadır. Oturmali sistemler, dokumacının daha uzun ve konforlu çalışma imkânı bulmasını sağlarken dört çerçeveli mekanizma ise karmaşık ve detaylı desenlerin üretimini mümkün kılmaktadır (Gündüz, 2024:52).

Tasarladığı tezgâhlarda, her bir parçayı işlevselliğe ve malzeme seçimine uygun biçimde tasarlayan Kaçanoğlu, dokuma sürecinde hem verimliliği hem de ürün kalitesini artırmaktadır. Bununla birlikte, sistem dört çerçeve ile sınırlı kalmamakta, altı ve daha fazla çerçeveli düzeneklere dönüştürülebilmekte böylece armürlü dokumalarda desen çeşitliliği genişletilmektedir (Gündüz, 2024:52-53).

Desen geliştirme sürecinde ise Kaçanoğlu, geleneksel ve modern motifleri bir arada kullanarak özgün tasarımlar ortaya koymaktadır. Bu sürecin başlangıç aşamasında, Buldan'ın doğal ve kültürel unsurlarından esinlenerek motiflerini tasarlamakta, ardından firma kataloglarından seçtiği güncel renk paletleri ile estetik uyum yakalamaktadır. Gerekli durumlarda kök boya kullanımıyla da doğal tonlara yer vermektedir.

Desen tasarımı aşamasında, motifler önce kareli kâğıt üzerinde çizilerek tezgâha uygun ölçülerde planlanmakta, ardından desenin tahar sistemi ve çerçeve sayısı belirlenmektedir (Görsel 1). Teknik çözümlmeye verdiği önemi sözlü görüşmelerde ifade eden Kaçanoğlu, bu aşamada desenin dokuma aşamasına eksiksiz aktarılmasını hedeflemektedir (Kaçanoğlu, 2023).

Desen detaylandırma sürecinde ise armür tekniklerini kullanarak dokumalara derinlik ve zenginlik katmaktadır. Çerçeve sayısının artırılmasıyla armürlü dokumalarda daha karmaşık motifler oluşturulmakta, gerektiğinde tahar sistemi üzerinde yapılan düzenlemeler ile desenler büyütülmekte veya çeşitlendirilmektedir.

Dokuma sırasında, çözgü iplikleri tezgâha yerleştirilip tüm ayarlar titizlikle yapılmakta, böylece tezgâhın düzgün çalışması ve desenin kalitesinin korunması sağlanmaktadır. Son aşamada ise Kaçanoğlu, desenin estetik ve teknik değerlendirmesini yaparak gerekirse düzeltmeler uygulamaktadır (Kaçanoğlu, 2023).

Desen geliştirme sürecinin temel adımlarından biri de iplik seçimi olup, Kaçanoğlu ipliklerin dokumanın yapısı ve estetiği üzerindeki belirleyici rolünü vurgulamaktadır (Görsel 2).

Buldan dokumalarında farklı kalınlık ve özellikte ipliklerin birlikte kullanımının geçmişten gelen bir uygulama olduğunu ancak dokumacıların bu çeşitliliği planlı bir şekilde yapmadığını, dokumacıların ellerinde kalan iplikleri değerlendirmek amacından ortaya çıkan bir durum olduğunu belirtmiştir. Kaçanoğlu, bu çeşitliliğin dokumalara estetik bir derinlik kazandığını da ifade etmektedir. Kaçanoğlu ayrıca ipliğin yüzey yapısının desen kalitesine etkisine dikkat çekmekte, pürüzsüz yüzeyli ipliklerin daha net desenler sunduğunu, tüylü ipliklerin ise yumuşak ve bulanık bir etki yarattığını ifade etmektedir. Tüylü ipliklerde aşırı tüylenmeyi önlemek amacıyla doğal haşıl malzemeleri (jelatin, agar vb.) kullanmaktadır.

İplik numaralarının kumaş türüne göre değişkenlik gösterdiğini belirten Kaçanoğlu, örneğin; 20 numara ipliğin geleneksel kumaşlarda, 30 numaranın astar dokumalarında, 40 ve 60 numara ipliklerin ise daha ince dokumalarda tercih edildiğini belirtmektedir. Kendi çalışmalarında ise pamuk, yün ve keten gibi doğal elyaflardan üretilmiş ve 16'dan 72 numaraya kadar değişen iplik numaralarını kullandığını aktarmaktadır (Kaçanoğlu, 2024).

Kaçanoğlu, dokuma sürecinde tahar planlamasını kritik bir aşama olarak değerlendirmektedir. Çözümlü ipliklerinin tezgâhta çerçevelerden geçiş sırasını belirleyen bu aşama, desenin hem teknik hem de estetik başarısını doğrudan etkilemektedir. Bezayağı gibi sade desenlerde düz tahar tercih etmekte, armürlü desenlerde ise karmaşık ve çok çerçeveli sistemlere yönelmektedir. Çalışmalarında kırık tahar, zigzag tahar ve atlamalı tahar gibi yöntemleri armür planlaması ile zengin ve özgün desenler üreten Kaçanoğlu, simetrik ve asimetrik tahar sistemlerini de estetik denge ve hareketlilik amacıyla birlikte kullanmaktadır. Örneğin, dört çerçeveli tezgâhlarda 1-3-2-4 gibi klasik dizilimleri, altı çerçeveli sistemlerde 1-4-2-5-3-6, sekiz çerçeveli düzeneklerde ise 1-5-2-6-3-7-4-8 şeklinde dizilimleri uygulayarak desenlerin detay seviyesini artırmaktadır. Kaçanoğlu, "kombine" veya "amalgam" tahar sistemi olarak adlandırdığı yöntemiyle tek bir tahar yapısında 80'den fazla desenin üretilebileceğini belirterek, tahar planlamasındaki esnekliği vurgulamaktadır.

Kaçanoğlu, armür tekniğini Osmanlı'dan günümüze ulaşan köklü bir yöntem olarak tanımlamakta ve bu tekniğin modern tasarımlarla birleştirildiğinde yenilikçi sonuçlar sunduğunu savunmaktadır. Dört çerçeveli tezgâhlardan başlayarak altı ve sekiz çerçeveli sistemlere kadar farklı tahar düzenlemeleriyle dokumalarda zengin ve karmaşık desenler elde etmektedir.

Özellikle bezayağı zemin örgüsü üzerine uyguladığı armür teknikleri ile sade ve zarif şallar üretmektedir. Çerçeve sayısını artırarak desenlerin boyut ve detay seviyesini yükselten Kaçanoğlu (Görsel 3), panama tekniği ile sık ve dayanıklı dokumalar, dimi tekniği ile ise üç boyutlu etki yaratan geometrik desenli dokumalar üretmektedir (Görsel 4, Görsel 5).

Geleneksel Buldan motiflerinden biri olan "sıçan dişi" desenini, modern armür teknikleriyle yeniden yorumlamakta, farklı renk kombinasyonlarıyla geleneksel ve çağdaş estetiği harmanlamaktadır (Görsel 6). Geçmiş ile günümüz arasında köprü kuran Kaçanoğlu, geleneksel desenleri modern tasarımlarla harmanladığı çalışmalarını ulusal ve uluslararası pazarlarda sergilemektedir. Nitekim babası Ethem Kaçanoğlu ile yaklaşık 65 yıl önce birlikte dokudukları bir kumaşın Vakko'nun şal koleksiyonunda yeniden tasarlanarak yer alması, onun bu alandaki başarısını somutlaştırmaktadır (Görsel 7).

3.1. Selahattin Kaçanoğlu'nun Kültürel Mirasın Devamlılığına Katkıları

Selahattin Kaçanoğlu, Buldan'ın dokuma kültürünü modern teknik ve estetik yaklaşımlarla harmanlayarak, özgün bir dokuma disiplini geliştirmiştir. Kaçanoğlu'nun dokuma alanında geliştirdiği teknikler ile ürettiği yüksek kaliteli ürünler, mesleki başarısını pekiştirmiştir ve dokumacılık alanında önemli bir figür haline gelmesine sebep olmuştur.

Kaçanoğlu'nun bilgi ve deneyimleri, dokumacılığın gelecekte de yaşatılmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Selahattin Kaçanoğlu Anadolu'daki birçok geleneksel dokuma üretimi yapan atölyeye destek sağlamasının yanı sıra çeşitli fuar ve festivallerde yer alarak geleneksel kumaş dokumacılığını tanıtmaya devam etmektedir. Katıldığı etkinliklerde yerel ve ulusal basında röportajları ile yer alan Selahattin Kaçanoğlu geleneksel kumaş dokumacılığı üzerine konuşmalar yapmaktadır. Kaçanoğlu meslek hayatındaki en gurur verici anın, Pamukkale Üniversitesi'nden gelen talep üzerine bilgi ve deneyimlerini üniversite öğrencileri ile paylaşması olduğunu da ifade etmiştir (Kaçanoğlu, 2023)

UNESCO'nun "Yaşayan İnsan Hazine" ödülü, geleneksel el sanatları ve kültürel mirası yaşatma konusundaki üstün başarıları tanıyan prestijli bir ödül olarak kabul edilmektedir. Selahattin Kaçanoğlu, geleneksel Buldan dokumacılığını geliştirerek katkı sağlayan ve uluslararası

platformlara taşıyan çalışmalarıyla 2024 yılında “Yaşayan İnsan Hazinesi” ödülünü almaya hak kazanmıştır.

Sonuç

Zanaatkâr bilgisi, usta-çırak ilişkisi çerçevesinde şekillenen ve sözlü kültüre dayanan gayri resmî bir öğrenme süreci aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılan dinamik bir yapıya sahiptir. Bu kendine özgü aktarım biçimi, zanaatkârlığın yalnızca üretime odaklanan bir uğraş olmadığını; aynı zamanda kültürel mirasın korunmasında ve toplumsal dayanışma ağlarının devamlılığında önemli bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Ancak günümüzde hızla değişen toplumsal yapılar ve dönüşen üretim koşulları, geleneksel bilgi aktarım yollarının zayıflamasına neden olmakta; bu da zanaatkârlığa özgü deneyim alanlarını modern yaşamın dışına itmektedir. Bu bağlamda, usta-çırak modeli sadece teknik bilgi ve becerilerin kazanıldığı bir süreç değil; aynı zamanda kültürel kimliğin ve ortak hafızanın korunmasına katkı sağlayan toplumsal bir yapı olarak öne çıkmaktadır.

Bu geleneksel bilgi aktarım sürecinin günümüzdeki özgün temsilcilerinden biri olan Selahattin Kaçanoğlu, Buldan dokumacılığına kazandırdığı yenilikçi yaklaşımlarla dikkat çekmektedir. Kaçanoğlu'nun dokuma alanındaki derin yetkinliği, geleneksel dokuma pratiklerini çağdaş dokuma anlayışıyla bütünleştirmesi hem Buldan yöresi hem de Anadolu dokumacılığı için önemli bir model haline gelmesine sebep olmuştur. Selahattin Kaçanoğlu'nun dokumacılığa getirdiği yenilikler, geleneksel dört çerçeveli tezgâhlar üzerinde geliştirdiği desen planlamaları, iplik yapısına göre desenlendirme teknikleri ve armür sistemleridir. Kaçanoğlu'nun çeşitli iplik türleri ve dokuma desenleriyle çalışma şekli, armür planlamalarında uyguladığı özgün yöntemleri ve bu yöntemlerin dokuma ürünlerinin yapısal ve estetik özelliklerine katkısı Buldan dokumacılığını ayrı bir yere taşımıştır. Bu yönüyle dört çerçeveli tezgâh kullanımı ve tahar planlamaları Kaçanoğlu'nun Buldan dokumacılığına getirdiği en önemli katkıdır. Bu katkılar, yalnızca yerel dokuma geleneğinin güncellenmesine değil, aynı zamanda zanaatkârlığın sanatsal ve yapısal potansiyelinin genişletilmesine de imkân tanımaktadır.

Sonuç olarak, Kaçanoğlu'nun geliştirdiği dokuma teknikleri ve desenlendirme yöntemleri, yalnızca teknik bir gereklilikten ibaret olmayıp, aynı zamanda estetik bir araç olarak Buldan dokumacılığının zenginleşmesine ve çağdaş sanatla etkileşim içinde yeniden

yorumlanmasına katkıda bulunmaktadır. Kaçanoğlu'nun çalışmaları, usta-çırak ilişkisine dayalı geleneksel bilgi aktarımının güçlü bir örneği olmasının yanı sıra, kültürel mirasın sürdürülebilirliğine ve dokuma sanatının güncel dünyada yenilikçi biçimlerde varlığının devamına öncülük eden bir model niteliğindedir.

Görsel 1. Selahattin Kaçanoğlu, Kareli Kağıt Üzerinde Desen Raporu Hazırlanmış ve Bitmiş Dokuma Örneği (Gündüz, 2022).

Görsel 2. Dört Çerçeveli Dokuma Tezgahında Dokunmuş İki Farklı İplik Türü Kullanılan Aynı Birim Raporu Uygulanan Dokuma Örneği (Gündüz, 2022).

Görsel 3. Selahattin Kaçanoğlu, Farklı İplik Kalınlıkları ve Bükümü ile Yapılmış Aynı Birim Raporu Uygulanan Dokuma Örneklerindeki Görsel Farklılıklar (Gündüz, 2022).

Görsel 4. Selahattin Kaçanoğlu Dört Çerçevesiz Tezgâhta Armürlü Desen Özgün Tasarım Örneği (Gündüz, 2022).

Görsel 5. Selahattin Kaçanoğlu, Armürlü Dokuma Peştemal Örnekleri (Gündüz, 2022).

Görsel 6. Selahattin Kaçanoğlu, Geçmişte Üstlük Olarak Kullanılan Dokuma Örneğindeki (Sol) Sıçan Dişi ve Gül Motifinin Günümüz Dokuma Şallarda Tekrar Kullanımı (Sağ), (Gündüz, 2022).

Görsel 7. Selahattin Kaçanoğlu'nun Babası Ethem Kaçanoğlu ile Dokuduğu Dokuma Örneği (1957) ve Güncel Krem Renk Dokuma Örneği (2006), (Gündüz, 2023).

Görsel 8. Selahattin Kaçanoğlu, Birim Desen Motifi Aynı Farklı Çerçeve Sisteminde Büyütülerek Dokunan Peştamal Örnekleri (Gündüz, 2022).

Görsel 9. Selahattin Kaçanoğlu, Kareli Kağıt Üzerinde Dört Çerçevesi Tezgah İçin Planı Yapılan Dokuma Peştamal Taslağı ve Dokunmuş Örneği (Gündüz, 2023).

Kaynakça

- Başgelen, N. (1999). *Türk El Dokumacılığı. İstanbul*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Belge, R. (2018). Denizli Kent Kimliğini Oluşturan Coğrafi Öğeler, *Ege Coğrafya Dergisi*, 27(2), 167-181.
- Demir, B. (2018). 19. Yüzyılda Anadolu'da Ticaret ve Dokuma Sanayisi, *Sanayi ve Ticaret Tarihi Araştırmaları*, 7(1), 88-102.
- Fıçıoğlu, A. (2021). Japon Moda Kimliğinde Kültürel İzler, *Akdeniz Sanat*, 15(28), 207-226.
- Gündüz, L. G. (2024). *Denizli Geleneksel Kumaş Dokuma Ustası Selahattin Kaçanoğlu ve Çalışmaları. Sanatta Yeterlik Tezi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Kahraman, A. (2015). Osmanlı Döneminde Buldan Dokumacılığı, *Tarih ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 45-60.
- Kaya, R. (2020). Çankırı, Ilgaz Geleneksel Kadın Kıyafetleri Üzerine Bir Çalışma, *Folklor Akademik Dergisi*, Cilt:3, Sayı: 4, 202 – 216.
- NT Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri. (2015). Buldan Tekstil Sanayii'nin Gelişimi ve Envanter Araştırması, 2015, *Güney Ege Kalkınma Ajansı Doğrudan Faaliyet Destek Programı*, Buldan Ticaret Odası.

Quataert, D. (1993). *Ottoman Manufacturing in the Age of the Industrial Revolution* (Cambridge Middle East Library, No. 30). Cambridge: Cambridge University Press.

Önlü, N. (2010). Ege Bölgesi El Dokuma Kaynakları, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Dergisi*, (17), Erzurum. (Ss. 47-60)

Özdemir, T. (2021). Buldan Dokumalarının Modernizasyonu ve Kültürel Sürekliliği, *Tasarım ve Sanat Dergisi*, 10(1), 34-47.

Yıldız, D. (2022). Dokumanın Tarihsel Süreçte Başlangıcı ve Gelişimine Genel Bir Bakış, *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi*, 5(1), 256-293.

Yılmaz, E. (2020). Geleneksel Türk El Sanatları: Buldan Dokumaları, *Kültür ve Sanat Dergisi*, 5(3), 120-135.

Kaçanoğlu, S. (2023). Selahattin Kaçanoğlu ile dokuma atölyesinde yapılan görüşme, Buldan, Denizli: 3 Mart.

Kaçanoğlu, S. (2024). Selahattin Kaçanoğlu ile dokuma atölyesinde yapılan görüşme, Buldan, Denizli: 30 Ocak.

İnternet Kaynakları

UNESCO. Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003. http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=17716&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

UNESCO. Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions, 2005. http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=31038&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html,

UNESCO. World Report. Investing on Cultural Diversity and Intercultural Dialogue, 2010. <http://www.unesco.org/library/PDF/Diversity>

UNESCO, UNDP. Creative Economy Report. Widening local development pathways, 2013. <http://www.unesco.org/culture/pdf/creative-economy-report-2013.pdf>.

UNESCO, UNFPA, UNDP, Post-2015 Dialogues on Culture and Development report, 2015. <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002322/232266E.pdf>.

Görsel Kaynaklar

Çalışmada kullanılan Görseller, Lütfiye Gül GÜNDÜZ fotoğraf arşivine aittir.